Verantwoording totstandkoming en herziening

Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026

Proces, betrokkenheid van gezinshuisouders en inhoudelijke onderbouwing

Oktober 2026

www.kwaliteitscriteriagezinshuizen.nl

Een initiatief van

Platform Gezinshuizen

Inhoud

Kernsamenvatting 3

1. Doel, status en reikwijdte van deze verantwoording 3

2. Basis voor de actualisatie 4

2.1 De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019 4

2.2 Evaluatie in 2021 4

2.3 Ontwikkelingen in wetgeving, professionele kaders en toezicht 4

3. Proces in 2026: van concept-kader naar eigen actualisatievoorstel 4

3.1 Presentatie van het concept Kwaliteitskader Gezinshuiszorg 4

3.2 Position paper “Niet buiten de keten, maar gelijkwaardig daarbinnen” 5

3.3 Onderschrijving van de position paper 5

3.4 Vervolg na de position paper 5

4. Aantoonbare betrokkenheid van gezinshuisouders 6

4.1 Drie verschillende vormen van betrokkenheid 6

4.2 Enquête over de hoofdthema’s 6

4.3 Online feedback op het uitgewerkte concept 6

5. Werkwijze voor de inhoudelijke herziening 7

6. Inhoudelijke verantwoording van de belangrijkste wijzigingen 7

6.1 Van professioneel opvoederschap naar gezinshuiszorg als professionele jeugdhulp 7

6.2 Beroepskwalificatie en verantwoorde werktoedeling 8

6.3 Geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders 8

6.4 Positie van de gedragswetenschapper en het multidisciplinaire team 9

6.5 Grootte van het gezinshuis 9

6.6 Vrijheidsbeperking, huisregels, privacy en rechtsbescherming 10

6.7 Veiligheidsmanagement 10

6.8 Seksuele ontwikkeling en seksuele veiligheid 10

6.9 Matching en passendheid van de plaatsing 11

6.10 Positie en rechten van jeugdigen en ouders 11

6.11 Medezeggenschap, goed bestuur en intern toezicht 11

6.12 Financiële bedrijfsvoering en continuïteit 12

6.13 Incidenten, calamiteiten en leren van fouten 12

6.14 Duurzame inzetbaarheid en het 24x7-principe 12

6.15 Positie van eigen kinderen en het privéleven van de gezinshuisouder 13

7. Samenvattende vergelijking 2019-2026 13

8. Verwerking van de enquête in de herziening 14

9. Conclusie 15

Bronnen 16

Bijlage A – Vraag-voor-vraag verwerking van de enquête 17

Bijlage B – Registratie van betrokkenheid 34

Kernsamenvatting

Dit document verantwoordt hoe Platform Gezinshuizen het voorstel voor de actualisatie van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019 naar de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 heeft uitgewerkt. Het brengt de procesmatige totstandkoming, de betrokkenheid van gezinshuisouders, de verwerking van enquête-uitkomsten en de inhoudelijke onderbouwing van de belangrijkste wijzigingen in één document bijeen.

Betrokkenheid in drie fasen

De betrokkenheid van gezinshuisouders vond plaats via drie verschillende vormen: onderschrijving van een position paper over de koers van de herziening, een inhoudelijke enquête over de belangrijkste herzieningsthema's en een online feedbackmogelijkheid op het uitgewerkte concept. Deze vormen hadden ieder een andere functie en worden daarom afzonderlijk verantwoord.

Fase	Bereik	Functie in het proces
Position paper	178 volledige onderschrijvingen	Draagvlak voor de koers: actualiseren van de criteria uit 2019 en behoud van een gelijkwaardige professionele positie binnen de jeugdzorgketen.
Enquête actualisatie	153 responsen; 102 volledig en 51 onvolledig	Inhoudelijke input op thema's zoals opleiding, registratie, werktoedeling, vrijheid en begrenzing, omvang, screening en seksuele veiligheid.
Online conceptconsultatie	30 accounts aangemaakt; 0 inhoudelijke feedbackreacties ingediend	Mogelijkheid om het uitgewerkte concept te lezen en schriftelijk feedback te geven.

1. Doel, status en reikwijdte van deze verantwoording

De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 zijn door Platform Gezinshuizen uitgewerkt als voorstel voor actualisatie van de landelijke Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019. Dit verantwoordingsdocument beschrijft waarom die actualisatie nodig werd geacht, hoe gezinshuisouders in het proces zijn betrokken, welke andere bronnen zijn gebruikt en hoe keuzes in de herziene criteria zijn onderbouwd.

De verantwoording heeft twee functies. Ten eerste maakt zij het proces controleerbaar: welke signalen, consultaties en bronnen zijn gebruikt en welke ruimte voor inspraak is geboden. Ten tweede maakt zij de inhoudelijke keuzes navolgbaar: welke onderdelen uit 2019 zijn behouden, welke zijn verduidelijkt en waar is bewust voor een andere formulering of normering gekozen.

De enquête, de position paper en de online feedbackronde zijn daarbij niet gebruikt als formele stemming over professionele normen. Kwaliteitscriteria moeten ook verenigbaar zijn met wet- en regelgeving, professionele standaarden, rechtsbescherming van jeugdigen en de verantwoordelijkheden van jeugdhulpaanbieders en individuele professionals. Waar praktijkopvattingen uiteenliepen, is daarom gezocht naar een onderbouwde professionele ondergrens met ruimte voor gemotiveerde afwegingen.

2. Basis voor de actualisatie

2.1 De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019

De landelijke Kwaliteitscriteria Gezinshuizen uit 2019 zijn ontwikkeld met brede inbreng vanuit het werkveld. Het uitgangspunt was te beschrijven wat goede gezinshuiszorg inhoudt, terwijl gezinshuisouders en ondersteunende partijen ruimte hielden om zelf vorm te geven aan de manier waarop zij die kwaliteit realiseren. Het principe “pas toe of leg uit” was daarbij belangrijk.

2.2 Evaluatie in 2021

De evaluatie uit 2021 liet volgens de bestaande verantwoording een groot draagvlak voor de kwaliteitscriteria zien. Tegelijk werden ontwikkelpunten genoemd, waaronder nadere duiding van opleidingsniveau en omvang van gezinshuizen, meer aandacht voor professionele samenwerking, de positie van eigen kinderen en actualisering van de tekst over beperkende maatregelen.

2.3 Ontwikkelingen in wetgeving, professionele kaders en toezicht

Na 2021 ontwikkelden wetgeving en professionele kaders zich verder. Daarnaast publiceerde de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd in 2025 de analyse “Zo thuis mogelijk opgroeien”. Daarin kwamen onder meer veiligheid, seksuele ontwikkeling, vrijheidsbeperking, deskundigheid, verantwoorde werktoedeling, omvang van gezinshuizen en organisatorische kwaliteitsborging als aandachtspunten naar voren. Deze ontwikkelingen vormden inhoudelijke aanleiding om de criteria uit 2019 te actualiseren.

Uitgangspunt van de actualisatie

De herziening is opgezet als doorontwikkeling van 2019, niet als breuk met het bestaande fundament. Kleinschaligheid, het gezinsgerichte karakter, professionele ruimte en de vier bouwstenen blijven herkenbaar, terwijl onderwerpen die juridisch, professioneel of organisatorisch verduidelijking vragen scherper zijn uitgewerkt.

3. Proces in 2026: van concept-kader naar eigen actualisatievoorstel

3.1 Presentatie van het concept Kwaliteitskader Gezinshuiszorg

In het proces van de landelijke herziening werd een concept “Kwaliteitskader Gezinshuiszorg” gepresenteerd, aangevuld met onder meer een beroepsprofiel, beroepscode, samenwerkingscode en verdere uitwerkingen rond toetsing en professionele positionering. Platform Gezinshuizen onderschreef de ambitie om kwaliteit, veiligheid en professionaliteit te versterken, maar stelde dat het concept “Kwaliteitskader Gezinshuiszorg” verder ging dan actualisering van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019.

Het platform signaleerde met name het risico dat gezinshuisouders via afzonderlijke codes, registers, toetsingsvormen en verantwoordingsplichten professioneel meer afzonderlijk van de gezamenlijke jeugdzorgketen zouden worden gepositioneerd. De centrale vraag werd daarom of professionalisering zou plaatsvinden binnen een gezamenlijke professionele basis, met wederkerige verantwoordelijkheden voor alle ketenpartners, of via een afzonderlijk regime voor gezinshuisouders.

3.2 Position paper “Niet buiten de keten, maar gelijkwaardig daarbinnen”

Op 15 augustus 2026 publiceerde Platform Gezinshuizen de position paper “Niet buiten de keten, maar gelijkwaardig daarbinnen”. Daarin werd gepleit voor actualisering van het bestaande, breed gedragen kader uit 2019 in plaats van vervanging door een fundamenteel nieuw stelsel. De position paper legde nadruk op professionele gelijkwaardigheid, wederkerigheid, zeggenschap, proportionaliteit en aantoonbaar mandaat bij de ontwikkeling van beroepsnormen.

Voorwaarde uit de position paper	Betekenis voor de herziening
Actualiseren waar actualisering volstaat	Behoud het fundament van 2019 en wijzig uitgangspunten alleen wanneer daarvoor een aantoonbare noodzaak bestaat.
Maak wederkerigheid bindend	Kwaliteit is mede afhankelijk van de ondersteuningsstructuur; verantwoordelijkheden van ketenpartners moeten daarom zichtbaar en aanspreekbaar zijn.
Behoud aansluiting bij de hele jeugdzorgketen	Voorkom een afzonderlijk professioneel regime dat gezinshuisouders losmaakt van de gezamenlijke professionele basis.
Borg representativiteit en mandaat	Normen voor de beroepsgroep moeten aantoonbaar gedragen worden door de professionals waarop zij betrekking hebben.
Organiseer professionele zeggenschap structureel	Gezinshuisouders moeten niet alleen reageren op voorstellen, maar aantoonbaar invloed hebben op ontwikkeling en wijziging van normen.

3.3 Onderschrijving van de position paper

De position paper werd 178 keer volledig onderschreven. Deze onderschrijvingen zijn in dit document opgevat als steun voor de koers en uitgangspunten van de position paper: actualiseren van de kwaliteitscriteria uit 2019, behoud van aansluiting bij de gezamenlijke jeugdzorgketen en aandacht voor wederkerige verantwoordelijkheid en professionele zeggenschap.

De onderschrijvingen worden niet gebruikt als bewijs dat 178 personen instemmen met iedere afzonderlijke norm in het later uitgewerkte voorstel. Het betreft draagvlak voor de positionering en de gekozen richting van het vervolgproces.

3.4 Vervolg na de position paper

Na publicatie van de position paper werd het concept Kwaliteitskader Gezinshuiszorg offline gehaald en werden aangekondigde vervolgbijeenkomsten geannuleerd. Platform Gezinshuizen besloot daarop zelf een voorstel uit te werken voor actualisatie van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019. Het uitgangspunt bleef dat kwaliteitsverbetering nodig kan zijn, maar dat de bestaande criteria als fundament behouden konden blijven en gericht moesten worden geactualiseerd.

4. Aantoonbare betrokkenheid van gezinshuisouders

4.1 Drie verschillende vormen van betrokkenheid

De betrokkenheid van gezinshuisouders is niet beperkt gebleven tot één consultatiemoment. In drie opeenvolgende fasen zijn verschillende mogelijkheden geboden om richting te geven aan het proces, inhoudelijke ervaringen in te brengen en op het uitgewerkte concept te reageren.

Fase	Vorm van betrokkenheid	Aantal	Wat ermee is gedaan
1. Koers en positionering	Openbare onderschrijving van de position paper	178 volledige onderschrijvingen	Gebruikt als onderbouwing voor de keuze om de criteria uit 2019 als basis te actualiseren en professionele gelijkwaardigheid binnen de keten als uitgangspunt te nemen.
2. Inhoudelijke consultatie	Enquête over hoofdthema's van de herziening	153 responsen; 102 volledig, 51 onvolledig	De 102 volledig ingevulde vragenlijsten vormden de basis voor de inhoudelijke analyse. Open opmerkingen zijn thematisch meegewogen.
3. Feedback op concept	Online toegang tot het concept met mogelijkheid om feedback in te dienen	30 accounts; 0 ingediende feedbackreacties	Het concept is toegankelijk gemaakt voor inhoudelijke controle. Via deze route zijn geen wijzigingsvoorstellen ontvangen.

4.2 Enquête over de hoofdthema's

Na het besluit om zelf een actualisatievoorstel uit te werken, heeft Platform Gezinshuizen een enquête uitgezet over onderwerpen die voor de herziening als bepalend werden gezien. De Lime Survey-registratie vermeldt 153 responsen: 102 volledig ingevulde enquêtes en 51 onvolledig ingevulde enquêtes. De inhoudelijke resultatenrapportage waarop de verdere analyse is gebaseerd, bevat de 102 volledige responsen.

De enquête behandelde onder meer beroepskwalificatie en registratie, werkervaring, de norm verantwoorde werktoedeling, professionele positie van geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders, vrijheid en pedagogische begrenzing, veiligheid en screening, seksuele ontwikkeling, omvang van gezinshuizen, bereikbaarheid en professionele achtervang.

De enquête is gebruikt als consultatiebron en niet als stemming. Kwantitatieve uitkomsten maakten patronen en verschillen in opvatting zichtbaar; open antwoorden zijn gebruikt om dilemma's, argumenten en praktijkervaringen te begrijpen. Een meerderheid voor een antwoordoptie is alleen overgenomen wanneer dit ook inhoudelijk paste binnen wetgeving, professionele normen en de systematiek van de criteria.

4.3 Online feedback op het uitgewerkte concept

Na verwerking van de enquête en de inhoudelijke bronnen is het concept voor de actualisatie online geplaatst. Geïnteresseerden konden een account aanmaken om het concept te lezen en via dezelfde omgeving feedback in te dienen. Er zijn 30 accounts aangemaakt. Via deze consultatieroute is geen inhoudelijke feedback ingediend.

Het ontbreken van reacties wordt niet geïnterpreteerd als formele instemming of unanimiteit. Het is wel relevant voor de procesverantwoording: er is een afzonderlijke mogelijkheid geboden om na de enquête op het concrete uitgewerkte voorstel te reageren, en via die route zijn geen wijzigingsvoorstellen ontvangen.

5. Werkwijze voor de inhoudelijke herziening

De herziening is gebaseerd op een combinatie van bestaande kwaliteitscriteria, evaluatie, toezicht, wet- en regelgeving, professionele kaders en praktijkinbreng. Geen enkele bron is op zichzelf beslissend gemaakt.

Bron	Rol in de herziening
Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2019	Fundament en bestaande professionele standaard.
Evaluatie 2021	Inzicht in draagvlak, werking in de praktijk en ontwikkelpunten.
Wet- en regelgeving en professionele kaders	Juridische en professionele ondergrenzen, onder meer voor verantwoorde hulp, werktoedeling, rechtspositie en organisatorische verantwoordelijkheden.
IGJ-analyse 2025	Toezichtbevindingen en aandachtspunten rond kwaliteit en veiligheid.
Position paper en 178 onderschrijvingen	Koersbepaling: actualiseren in plaats van vervangen; gelijkwaardige professionele positie binnen de keten.
Enquête gezinshuisouders	Praktijkervaringen, dilemma's en voorkeuren op de belangrijkste herzieningsthema's.
Online conceptconsultatie	Mogelijkheid om op het uitgewerkte voorstel te reageren.

Bij tegengestelde uitkomsten is gezocht naar een formulering die de professionele ondergrens duidelijk maakt zonder onnodig te uniformeren. Dat is bijvoorbeeld zichtbaar bij het opleidingsniveau en het uitgangspunt van maximaal zes geplaatste jeugdigen.

6. Inhoudelijke verantwoording van de belangrijkste wijzigingen

Onderstaande paragrafen brengen de belangrijkste inhoudelijke bewegingen van 2019 naar 2026 bijeen. De tekst is gebaseerd op de afzonderlijke inhoudelijke verantwoording van de herziening en wordt in hoofdstuk 7 gekoppeld aan de uitkomsten van de enquête.

6.1 Van professioneel opvoederschap naar gezinshuiszorg als professionele jeugdhulp

In 2019 werd een gezinshuis omschreven als een kleinschalige vorm van jeugdhulp, georganiseerd vanuit een 'natuurlijk gezinssysteem', waarin gezinshuisouders volgens het 24x7-principe opvoeding, ondersteuning en zorg bieden. Het gezinshuis werd daarnaast beschreven als behandelcontext en het multidisciplinaire team ondersteunde kind, gezinshuisouders en ouders.

In de concept-herziening 2026 wordt scherper onderscheid gemaakt tussen de gezinsgerichte woon- en leefomgeving en het professionele karakter van de jeugdhulp. Een gezinshuis wordt omschreven als een kleinschalige, gezinsgerichte vorm van professionele jeugdhulp. De gezinshuisouder is een beroepsmatig gekwalificeerde jeugdprofessional die handelt binnen de eigen vakbekwaamheid, bevoegdheid en toebedeelde professionele verantwoordelijkheid.

Daarmee verschuift het accent van een natuurlijk gezinssysteem waarin professionele hulp wordt geboden naar professionele jeugdhulp binnen een zo gewoon mogelijke, gezinsgerichte woon- en leefomgeving. Dat dagelijks samenleven een wezenlijk onderdeel van gezinshuiszorg is, blijft onverminderd behouden.

6.2 Beroepskwalificatie en verantwoorde werktoedeling

De criteria uit 2019 bepaalden dat de kerntaak van gezinshuisouders hbo-werk- en denkniveau vraagt, zonder dat daarvoor noodzakelijkerwijs een hbo-diploma vereist was. Competentiegericht toetsen en een brede screening op geschiktheid, waaronder persoonseigenschappen, levensloop, professionele achtergrond, kennis en motivatie, speelden een belangrijke rol.

De evaluatie uit 2021 liet zien dat juist rond opleidingsniveau behoefte bestond aan nadere duiding. Daarbij werd ook benoemd dat gemeenten steeds vaker eigen, zwaardere eisen stelden en dat onderzocht moest worden hoe opleiding, ervaring en de inzet van geregistreerde professionals zich tot elkaar verhouden.

De concept-herziening 2026 kiest daarom voor een explicietere benadering vanuit beroepskwalificatie, vakbekwaamheid en verantwoorde werktoedeling. Voor geregistreerde gezinshuisouders vormt beroepsopleiding en registratie de basis voor de werkzaamheden en professionele verantwoordelijkheden die aan hen worden toebedeeld. Niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders beschikken ten minste over een relevante erkende mbo-4-beroepskwalificatie of relevante hbo- of wo-opleiding. Zij kunnen zelfstandig werkzaamheden uitvoeren die passen bij hun beroepskwalificatie en vakbekwaamheid; waar de norm verantwoorde werktoedeling een geregistreerde professional verlangt, wordt deze betrokken.

Dit sluit aan bij de wettelijke systematiek. Artikel 4.1.1 Jeugdwet verplicht aanbieders tot verantwoorde hulp en passende verantwoordelijkheidstoedeling; artikel 5.1.1 Besluit Jeugdwet regelt de inzet van geregistreerde professionals.

De noodzaak van verduidelijking wordt ook bevestigd door de IGJ. In 9 van de 33 bezochte gezinshuizen werd in het onderzoek van 2025 niet voldaan aan de norm verantwoorde werktoedeling en bij ongeveer de helft zag de inspectie ruimte of noodzaak voor verbetering van deskundigheid.

Screening anders uitgewerkt

De concept-herziening neemt niet iedere bestaande vorm van screening ongewijzigd over. Waar in 2019 een brede competentie- en geschiktheidsscreening centraal stond, wordt in 2026 primair uitgegaan van een aantoonbare relevante beroepskwalificatie, concrete vakbekwaamheid, VOG, verantwoorde werktoedeling en gerichte aanvullende ontwikkeling.

Daarmee verdwijnt beoordeling van bekwaamheid niet. De beoordeling wordt specifieker gekoppeld aan de werkzaamheden die daadwerkelijk worden uitgevoerd. Een algemene geschiktheidsscreening kan een ontbrekende relevante beroepskwalificatie niet vervangen.

6.3 Geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders

De criteria van 2019 boden al ruimte voor gecombineerde inzet van geregistreerde en niet-geregistreerde professionals, maar werkten hun afzonderlijke professionele posities minder uitgebreid uit.

In de concept-herziening worden beide routes explicieter beschreven. Een geregistreerde gezinshuisouder voert toegedeelde werkzaamheden vanuit de eigen professionele verantwoordelijkheid uit. Binnen de criteria geldt als uitgangspunt dat deze gezinshuisouder tevens de professionele verantwoordelijkheid en regie voor het hulpverleningsplan van de gezinshuiszorg draagt, voor zover dit binnen het eigen professionele domein en de eigen vakbekwaamheid valt.

Een niet-geregistreerde gezinshuisouder voert zelfstandig werkzaamheden uit die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Waar geregistreerde inzet nodig is, moeten taakverdeling, professionele regie, informatie-uitwisseling, ruggespraak, bereikbaarheid en bekwaamheid aantoonbaar zijn georganiseerd.

Voor niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders is daarnaast Registerplein opgenomen als middel om blijvende professionele ontwikkeling aantoonbaar te borgen. De criteria maken expliciet dat Registerplein daarmee geen SKJ- of BIG-registratie vervangt en iemand niet tot geregistreerde professional maakt in de betekenis van de norm verantwoorde werktoedeling.

6.4 Positie van de gedragswetenschapper en het multidisciplinaire team

De criteria uit 2019 gaven de gedragswetenschapper een stevige structurele positie. Zij bepaalden dat, gezien de complexiteit van de doelgroep, altijd een geregistreerde gedragswetenschapper betrokken was die samen met de gezinshuisouder verantwoordelijkheid droeg voor passende hulp en begeleiding. In de veldnorm werd bovendien bepaald dat het multidisciplinaire team in ieder geval een geregistreerde gedragswetenschapper omvatte.

De evaluatie van 2021 liet zien dat het werkveld professionele samenwerking centraler wilde positioneren.

In 2026 wordt de gezinshuisouder daarom nadrukkelijk als volwaardig professional binnen het multidisciplinaire team gepositioneerd. Welke disciplines deelnemen en hoe intensief zij betrokken zijn, volgt uit de zorg- en ondersteuningsbehoeften van de jeugdige. Deelname aan het MDT verandert de eigen professionele, organisatorische of juridische verantwoordelijkheid van betrokken professionals niet.

Tegelijkertijd blijft gedragswetenschappelijke expertise structureel beschikbaar. Het gezinshuis beschikt aantoonbaar, zelfstandig of via de jeugdhulpaanbieder, over een structurele samenwerkingsmogelijkheid met een gedragswetenschapper of andere passend gekwalificeerde specialist voor onder meer consultatie, casuïstiekbespreking, advisering en supervisie. De beschikbaarheid daarvan betekent niet automatisch dat de gedragswetenschapper inhoudelijk toezicht houdt op de gezinshuisouder of de professionele verantwoordelijkheid overneemt.

Dit sluit aan bij de zorg van de IGJ dat kleinschaligheid niet mag leiden tot een gesloten systeem zonder voldoende externe reflectie. De inspectie noemt de betrokkenheid van andere professionals, waaronder gedragswetenschappelijke deskundigheid, en toegang tot een onafhankelijke vertrouwenspersoon als belangrijke waarborgen.

6.5 Grootte van het gezinshuis

De criteria uit 2019 koppelden de omvang aan de gezamenlijke zorgzwaarte. Bij een hoge gezamenlijke zorgzwaarte werd uitgegaan van doorgaans vier geplaatste jeugdigen en bij een lagere gezamenlijke zorgzwaarte van doorgaans zes.

De evaluatie van 2021 liet zien dat juist hierover veel discussie bestond. De open norm werd enerzijds gewaardeerd, maar gezinshuisouders, aanbieders en gemeenten vroegen anderzijds om meer duidelijkheid. Er werd onder meer expliciet de vraag gesteld of een gezinshuis met meer dan zes of acht jeugdigen nog als gezin kan functioneren.

De IGJ heeft deze discussie in 2025 verder aangescherpt. In vijf van de 33 bezochte gezinshuizen woonden zeven of meer jeugdigen. De inspectie zag in deze beperkte groep over de breedte een lagere kwaliteit dan bij gezinshuizen met zes of minder jeugdigen en verwees naar de bestaande norm van vier tot zes, afhankelijk van omstandigheden en gezamenlijke zorgzwaarte.

De concept-herziening bepaalt daarom dat een gezinshuis in beginsel plaats biedt aan maximaal zes geplaatste jeugdigen. Het verantwoorde aantal wordt echter niet uitsluitend door het getal bepaald. Ook zorgzwaarte, bewonerssamenstelling, eigen kinderen, professionele capaciteit, benodigde personele inzet, individuele aandacht, nabijheid en continuïteit moeten worden meegewogen. Gemotiveerde afwijking is mogelijk wanneer kwaliteit, veiligheid, relationele continuïteit en het gezinsgerichte karakter aantoonbaar gewaarborgd blijven. Bij meer dan zes jeugdigen moet expliciet worden beoordeeld of de zorg niet feitelijk het karakter van groepsgerichte residentiële zorg krijgt.

Daarmee wordt kleinschaligheid duidelijker genormeerd zonder te veronderstellen dat zes jeugdigen in iedere situatie automatisch verantwoord is.

6.6 Vrijheidsbeperking, huisregels, privacy en rechtsbescherming

Dit is een van de meest wezenlijke juridische wijzigingen.

In de criteria uit 2019 stond dat vrijheidsbeperking of digitaal toezicht, waaronder camera's en gps, kon worden gebruikt wanneer dit 'in het belang van het kind' was en de maatregel in het hulpverleningsplan was vastgelegd.

De juridische en toezichthoudende inzichten zijn sindsdien aangescherpt. De IGJ stelt dat voor vrijheidsbeperking in open jeugdhulp geen algemene wettelijke grondslag bestaat. De inspectie trof bij 18 van de 33 bezochte gezinshuizen vrijheidsbeperkende maatregelen aan. IGJ De Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp trad op 1 januari 2024 in werking en regelt juist voor gesloten jeugdhulp onder welke voorwaarden vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen worden toegepast.

De conceptcriteria bepalen daarom dat in een open gezinshuis geen vrijheidsbeperkende maatregelen tegen de wil van een jeugdige worden toegepast zonder specifieke wettelijke grondslag. Opname in het hulpverleningsplan, toestemming van ouders, instemming van een gedragswetenschapper, een multidisciplinair overleg of een besluit van de aanbieder scheppen op zichzelf geen wettelijke bevoegdheid.

Ook cameratoezicht, digitale monitoring, het doorzoeken van kamers en bezittingen en het gebruik van algemene huisregels als grond voor beperkingen zijn in 2026 aanzienlijk preciezer genormeerd.

6.7 Veiligheidsmanagement

Veiligheid was ook in 2019 onderdeel van de criteria, maar in de concept-herziening is veiligheidsmanagement systematischer en toetsbaarder uitgewerkt.

De IGJ constateerde bij twee derde van de bezochte gezinshuizen, 21 van de 33, dat verbetering nodig was in het inschatten van en handelen naar veiligheidsrisico's. De inspectie zag dat risico's vaak wel bekend waren, maar niet altijd voldoende werden vastgelegd of multidisciplinair en over alle relevante levensdomeinen werden gewogen.

De conceptcriteria onderscheiden daarom risico's op organisatieniveau en individuele risico's. Zij benoemen onder meer brandveiligheid, medicatieveiligheid, informatiebeveiliging, personele bezetting, agressie, weglopen, zelfbeschadiging, suïcidaliteit, seksuele veiligheid en middelengebruik. Risico's worden niet alleen periodiek, maar ook bij relevante veranderingen opnieuw beoordeeld.

De veldnorm verlangt bovendien dat relevante individuele veiligheidsrisico's zo nodig in het hulpverleningsplan worden verwerkt en dat preventieve acties, signalen, handelingsafspraken en verantwoordelijkheden worden vastgelegd.

6.8 Seksuele ontwikkeling en seksuele veiligheid

De IGJ constateerde in 2025 dat signalen en meldingen over gezinshuizen relatief vaak betrekking hadden op seksueel grensoverschrijdend gedrag. De inspectie adviseert daarom expliciet aandacht te besteden aan gezonde seksuele ontwikkeling, seksuele veiligheid en een veilige zorgrelatie.

De conceptcriteria geven dit onderwerp een expliciete plaats. Binnen het leefklimaat moet aandacht bestaan voor lichamelijke en seksuele ontwikkeling, relaties, intimiteit, persoonlijke grenzen en weerbaarheid. Signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, seksuele onveiligheid en verhoogde kwetsbaarheid moeten tijdig worden herkend en professioneel worden opgevolgd.

In de bijbehorende veldnorm wordt bovendien verlangd dat waar nodig aanvullende deskundigheid wordt betrokken en dat bij plaatsing en relevante veranderingen opnieuw naar risico's in de onderlinge dynamiek wordt gekeken.

6.9 Matching en passendheid van de plaatsing

Matching was in 2019 al een belangrijk kwaliteitsonderwerp. In de concept-herziening wordt matching nog nadrukkelijker als een professionele kwaliteits- en veiligheidsafweging beschreven.

Vooraf wordt beoordeeld of behoeften, ontwikkeling, perspectief en relevante risico's van een jeugdige passen bij de deskundigheid, professionele capaciteit, ondersteuning, samenstelling en duurzame uitvoerbaarheid van het gezinshuis. Daarbij worden ook gevolgen voor andere jeugdigen, eigen kinderen, onderlinge dynamiek en veiligheid meegewogen.

Deze beoordeling eindigt niet na plaatsing. Wanneer zorgvraag, bewonerssamenstelling, veiligheid of professionele capaciteit wezenlijk veranderen, moet opnieuw worden beoordeeld of de plaatsing passend en verantwoord blijft.

Deze aanscherping past bij de constatering van de IGJ dat steeds complexere hulpvragen in open jeugdhulp, waaronder gezinshuizen, terechtkomen en dat onvoldoende aansluiting tussen zorgvraag, deskundigheid en bestaande bewoners risico's kan opleveren.

6.10 Positie en rechten van jeugdigen en ouders

Ook de criteria van 2019 bevatten al belangrijke rechten. Zo werden privacy, betrokkenheid bij het hulpverleningsplan, toegang tot een onafhankelijke vertrouwenspersoon en een onafhankelijke klachtencommissie genoemd.

In 2026 zijn deze rechten systematischer en juridisch preciezer uitgewerkt. Er wordt duidelijker onderscheid gemaakt tussen participatie, toestemming, professionele beslissingen en juridische beslissingsbevoegdheid.

De onafhankelijke vertrouwenspersoon wordt bovendien duidelijk onderscheiden van een eigen vertrouwd persoon uit familie of netwerk. Jeugdigen en ouders moeten rechtstreeks en zonder toestemming van gezinshuisouder of aanbieder contact kunnen opnemen en daarvoor voldoende privacy krijgen. Ook mag het uiten van onvrede, indienen van een klacht of benaderen van een vertrouwenspersoon niet leiden tot benadeling in de hulpverlening.

Deze waarborgen dragen mede bij aan het voorkomen van een te gesloten gezinshuissysteem, een risico waarop de IGJ eveneens wijst.

6.11 Medezeggenschap, goed bestuur en intern toezicht

De criteria van 2019 formuleerden voor goed bestuur vooral een algemene verwachting dat aanbieders en zelfstandig ondernemende gezinshuizen konden verantwoorden hoe toezicht, bestuur en transparantie waren georganiseerd.

Het wettelijke kader is sindsdien verder ontwikkeld. Artikel 4.2.4 Jeugdwet verklaart de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018 van overeenkomstige toepassing op jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen. Daarbij moeten cliëntenraden zowel de belangen van jeugdigen als die van hun ouders behartigen.

De conceptcriteria werken goed bestuur, medezeggenschap en collectieve invloed daarom uitgebreider uit. Zij verlangen dat aanbieders vaststellen welke wettelijke verplichtingen op hen van toepassing zijn en daarnaast een passende vorm van collectieve invloed organiseren wanneer een formeel medezeggenschapsorgaan niet verplicht is.

Daarnaast gelden sinds 1 januari 2026 op grond van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg nieuwe eisen voor onafhankelijk intern toezicht. Deze gelden voor jeugdhulpaanbieders met verblijf vanaf 11 jeugdhulpverleners, ambulante aanbieders vanaf 26 jeugdhulpverleners en gecertificeerde instellingen. De conceptcriteria nemen deze verplichtingen over.

6.12 Financiële bedrijfsvoering en continuïteit

Financiële aspecten kwamen in 2019 vooral terug vanuit transparantie over zorggelden en het uitgangspunt dat financiële belangen geen doorslaggevende reden mogen zijn voor een plaatsing.

In de concept-herziening wordt dit uitgebreid tot een norm voor financiële bedrijfsvoering en bedrijfscontinuïteit. De zakelijke administratie moet actueel, navolgbaar en controleerbaar zijn, zakelijke middelen en verplichtingen moeten voldoende van privéfinanciën kunnen worden onderscheiden en financiële risico's voor de continuïteit van wonen en zorg moeten tijdig worden herkend.

De Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg brengt daarnaast per 1 januari 2027 aanvullende wettelijke verplichtingen mee op het gebied van financiële bedrijfsvoering en goed bestuur voor jeugdhulpaanbieders.

De conceptcriteria anticiperen hierop zonder van het volledige privévermogen of de volledige privé-administratie van de gezinshuisouder onderdeel van kwaliteitsverantwoording te maken.

6.13 Incidenten, calamiteiten en leren van fouten

De conceptcriteria maken explicieter dat kwaliteit niet alleen bestaat uit het voorkomen van incidenten, maar ook uit signaleren, registreren, onderzoeken, melden en leren.

Incidenten, bijna-incidenten, klachten en andere veiligheids- en kwaliteitssignalen worden onderzocht en gebruikt voor verbetering. Calamiteiten en geweld bij de verlening van jeugdhulp worden overeenkomstig de wettelijke meldplicht bij de bevoegde toezichthouder gemeld.

Dit sluit rechtstreeks aan bij de aanbeveling van de IGJ aan gezinshuizen om calamiteiten en geweldsincidenten te melden. De inspectie constateerde dat 27 van de 33 bezochte gezinshuizen met een of meer hoofdaanbieders werkten en zag daarbij meer waarborgen voor kwaliteit en veiligheid. De IGJ vermoedde bovendien dat vrijgevestigde gezinshuizen incidenten minder vaak melden, mogelijk doordat zij minder bekend zijn met de meldplicht.

De conceptcriteria schrijven echter niet voor dat ieder gezinshuis verplicht een hoofdaanbieder moet hebben. De noodzakelijke kwaliteitsfuncties moeten ongeacht de organisatievorm voldoende zijn geborgd.

6.14 Duurzame inzetbaarheid en het 24x7-principe

Het 24x7-principe maakte in 2019 expliciet onderdeel uit van de definitie van een gezinshuis. Daarbij werd permanente nabijheid van gezinshuisouders sterk benadrukt.

In 2026 wordt duidelijker onderscheid gemaakt tussen continuïteit van gezinshuiszorg en voortdurende persoonlijke beschikbaarheid van dezelfde gezinshuisouder.

De gezinshuisouder hoeft niet voortdurend persoonlijk beschikbaar te zijn. Wel moeten passende vervanging, ondersteuning en waar nodig professionele achtervang zijn georganiseerd. De criteria benoemen daarnaast ruimte voor rust, herstel, familie, sociale relaties, vrije tijd, hobby's en vakantie als voorwaarden voor duurzame gezinshuiszorg.

Daarmee blijft continuïteit voor de jeugdige een kernwaarde, maar wordt deze niet langer gelijkgesteld aan permanente persoonlijke inzetbaarheid van één gezinshuisouder.

6.15 Positie van eigen kinderen en het privéleven van de gezinshuisouder

De evaluatie van 2021 adviseerde om meer aandacht te besteden aan de positie van eigen kinderen van gezinshuisouders.

De concept-herziening bepaalt daarom expliciet dat eigen kinderen onderdeel zijn van de dagelijkse woon- en leefomgeving, maar geen onderdeel vormen van de professionele zorgstructuur. Van hen wordt geen begeleidende, toezichthoudende, signalerende of andere professionele rol verwacht. Hun veiligheid, ontwikkeling, privacy, welzijn en mogelijkheden voor een eigen leven worden meegewogen bij matching en organisatie van de zorg.

Ook het privéleven van de gezinshuisouder wordt scherper begrensd ten opzichte van professionele verantwoording. Het volledige privéleven is niet zonder meer onderwerp van toetsing of toezicht. Alleen aspecten van de woon- en leefsituatie die aantoonbaar relevant zijn voor kwaliteit, veiligheid, continuïteit of de rechtspositie van jeugdigen zijn professioneel toetsbaar.

Daarmee verschuift het accent van een brede beoordeling van de persoon en diens privéleven naar de vraag of de professionele gezinshuiszorg verantwoord, veilig en duurzaam kan worden uitgevoerd.

7. Samenvattende vergelijking 2019-2026

De volgende tabel vat de belangrijkste verschuivingen samen. De beweging bestaat niet primair uit meer regels, maar uit een scherpere ordening van beroepskwalificatie, professionele verantwoordelijkheid, rechten van jeugdigen en organisatorische borging.

Onderwerp	Kwaliteitscriteria 2019	Concept-herziening 2026	Belangrijkste aanleiding/onderbouwing
Positionering	Natuurlijk gezinssysteem; professioneel opvoederschap; 24x7-principe	Professionele jeugdhulp binnen een gezinsgerichte, zo gewoon mogelijke woon- en leefomgeving	Professionalisering en helderder onderscheid tussen leefomgeving en professionele verantwoordelijkheid
Vakbekwaamheid	Hbo-werk- en denkniveau; competentietoetsing en brede geschiktheidsscreening	Relevante beroepskwalificatie, aantoonbare vakbekwaamheid en verantwoorde werktoedeling	Evaluatie 2021, Jeugdwet/Besluit Jeugdwet en IGJ 2025
Registratie	Geregistreerde en niet-geregistreerde inzet mogelijk, maar beperkt onderscheiden	Expliciete routes voor geregistreerde en niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders; Registerplein voor blijvende ontwikkeling niet geregistreerde gezinshuisouders	Professionele borging en verduidelijking verantwoordelijkheden
Gedragswetenschapper	Geregistreerde gedragswetenschapper structureel betrokken en onderdeel MDT	Structureel beschikbare gedragswetenschappelijke/specialistische expertise; geen automatische toezichthoudende positie	Deskundige consultatie én professionele autonomie
Multidisciplinair team	Gezinshuis onderdeel van ondersteunend MDT en volwaardige partner in zorg	Gezinshuisouder expliciet als volwaardig professional in MDT; rollen en verantwoordelijkheden onderscheiden	Evaluatie 2021 en verduidelijking professionele verantwoordelijkheid
Hulpverleningsplan en regie	Regie moest zijn toegewezen; bij samenwerking tussen organisaties kon een hoofdbehandelaar worden aangewezen	Geregistreerde gezinshuisouder draagt binnen eigen domein in beginsel professionele regie over gezinshuiszorg en hulpverleningsplan	Norm verantwoorde werktoedeling en professionele verantwoordelijkheid
Omvang	Doorgaans vier bij hoge gezamenlijke zorgzwaarte en zes bij lagere zorgzwaarte, met pas toe of leg uit	In beginsel maximaal zes; inhoudelijke beoordeling en gemotiveerde afwijking mogelijk	Evaluatie 2021 en IGJ 2025

Onderwerp	Kwaliteitscriteria 2019	Concept-herziening 2026	Belangrijkste aanleiding/onderbouwing
Veiligheid	Veiligheid en risicotaxatie aanwezig, maar minder als integraal systeem uitgewerkt	Integraal veiligheidsmanagement op individueel én organisatieniveau	IGJ: 21 van 33 bezochte gezinshuizen hadden verbetering nodig
Seksuele veiligheid	Aanwezig binnen leefklimaat en ontwikkeling, maar minder expliciet genormeerd	Expliciete aandacht voor gezonde seksuele ontwikkeling, grenzen, weerbaarheid, seksuele veiligheid en risico's	IGJ 2025
Vrijheidsbeperking	Kon bij belang van het kind worden ingezet en in het hulpverleningsplan worden opgenomen	Niet tegen de wil van een jeugdige zonder specifieke wettelijke grondslag	Actueel juridisch kader, Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp en IGJ 2025
Vertrouwenspersoon	Zowel persoonlijke vertrouwenspersoon als onafhankelijke vertrouwenspersoon genoemd	Rechtstreekse en laagdrempelige toegang tot onafhankelijke vertrouwenspersoon; duidelijk onderscheid met eigen vertrouwd persoon	Rechtspositie jeugdige en
Bestuur en medezeggenschap	Algemene Good Governance-verantwoording	Goed bestuur, collectieve invloed, medezeggenschap en waar van toepassing onafhankelijk intern toezicht expliciet uitgewerkt	Wmcz 2018 en Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg
Incidenten en calamiteiten	Minder uitgebreid als afzonderlijke kwaliteitscyclus beschreven	Registreren, analyseren, melden, leren en aantoonbaar verbeteren	Wettelijke meldplicht en IGJ 2025
Continuïteit	24x7-principe en permanente nabijheid sterk benadrukt	Zorgcontinuïteit met passende vervanging, ondersteuning en professionele achtervang; gezinshuisouder hoeft niet voortdurend persoonlijk beschikbaar te zijn	Duurzame professionele inzetbaarheid
Eigen kinderen en privéleven	Persoonlijke geschiktheid en privésituatie relatief breed betrokken bij screening en kwaliteit	Eigen kinderen geen onderdeel van professionele zorgstructuur; privéleven alleen toetsbaar voor zover concreet relevant voor professionele zorg	Evaluatie 2021, proportionaliteit en professionele positionering

8. Verwerking van de enquête in de herziening

De enquête-uitkomsten zijn per vraag verantwoord in Bijlage A. De onderstaande matrix laat de belangrijkste verbanden zien tussen praktijkinput en inhoudelijke keuze.

Thema uit de enquête	Hoofdbevinding	Keuze in de herziening
Vrijheid en begrenzing	Een substantiële groep ervaart onduidelijkheid tussen gewone pedagogische afspraken en vrijheidsbeperking.	Duidelijker onderscheid tussen pedagogisch handelen, vrijwillige afspraken, huisregels en beperkingen van rechten; wettelijke grondslag blijft bepalend.
Gedragswetenschappelijke consultatie	Overleg met gedragswetenschapper is in de praktijk gebruikelijk bij ernstige risico's.	Consultatie en expertise worden geborgd, maar niet automatisch gelijkgesteld aan toezicht of eindverantwoordelijkheid.
Screening	Opvattingen over aanvullende screening zijn verdeeld; veel respondenten benadrukken dat veiligheid breder is dan papier en registers.	Geen aanvullende gezinshuisspecifieke screeningsnorm; wettelijke screening onderdeel van bredere kwaliteits- en veiligheidsborging.
Seksuele ontwikkeling	Bij vrijwel alle respondenten onderdeel van begeleiding; verschillende methodieken worden gebruikt.	Expliciete norm voor seksuele ontwikkeling en veiligheid, zonder één verplichte methode voor te schrijven.

Thema uit de enquête	Hoofdbevinding	Keuze in de herziening
Aantal jeugdigen	Weinig steun voor een absoluut maximum zonder uitzonderingen; zorgzwaarte, draagkracht en gezinsgericht karakter worden belangrijk gevonden.	Maximaal zes geplaatste jeugdigen als uitgangspunt; gemotiveerde afwijking mogelijk na inhoudelijke beoordeling.
Opleiding	Meeste steun voor minimaal relevante mbo-4; substantiële groep kiest voor hbo.	Relevante mbo-4-route blijft mogelijk; geen algemene hbo-verplichting.
Werkervaring	Zeer brede steun om werkervaring zwaar mee te wegen.	Werkervaring is belangrijk voor vakbekwaamheid, maar vervangt niet generiek een ontbrekende relevante beroepskwalificatie.
Verantwoorde werktoedeling	Norm is bij veel respondenten slechts globaal of beperkt bekend.	Werktoedeling, verantwoordelijkheden, regie, overleg, bereikbaarheid en achtervang zijn explicieter uitgewerkt.
Professionele positie	Respondenten vragen ruimte voor vakmanschap en duidelijke verantwoordelijkheden.	Geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders krijgen een explicieter beschreven eigen professionele positie.

De volledige vraag-voor-vraagverantwoording, inclusief percentages, open opmerkingen, besluit en plaats van verwerking, is opgenomen als Bijlage A.

9. Conclusie

De Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026 zijn in dit proces uitgewerkt als actualisatie van het bestaande kader uit 2019. De aanleiding daarvoor kwam uit meerdere bronnen: de evaluatie van 2021, ontwikkelingen in wetgeving en professionele kaders, bevindingen van de IGJ, en signalen en ervaringen uit de gezinshuispraktijk.

De betrokkenheid van gezinshuisouders is op drie momenten aantoonbaar georganiseerd: via 178 volledige onderschrijvingen van de position paper, via een inhoudelijke enquête met 153 responsen waarvan 102 volledig ingevuld, en via een online conceptconsultatie waarvoor 30 accounts zijn aangemaakt en geen inhoudelijke feedback is ingediend. Deze cijfers hebben verschillende betekenissen en worden daarom niet samengenomen tot één maat voor draagvlak.

Inhoudelijk is gekozen voor behoud van het gezinsgerichte fundament en de professionele ruimte uit 2019, gecombineerd met scherpere grenzen rond beroepskwalificatie, werktoedeling, professionele verantwoordelijkheid, rechtsbescherming, veiligheid en organisatorische borging. Waar de praktijk uiteenlopende opvattingen liet zien, is niet automatisch de meerderheidsvoorkeur gevolgd, maar is gezocht naar een norm die professioneel, juridisch en uitvoerbaar te verantwoorden is.

Daarmee beoogt de actualisatie een professionele standaard te bieden die gezinshuisouders aanspreekbaar maakt op hun eigen handelen, zonder verantwoordelijkheden van andere professionals, jeugdhulpaanbieders en juridisch bevoegde partijen bij de gezinshuisouder neer te leggen. Het uitgangspunt blijft dat goede gezinshuiszorg een gezamenlijke ketenprestatie is, met een gelijkwaardige en duidelijk afgebakende professionele positie voor de gezinshuisouder.

Bronnen

- Inspectie Jeugdzorg (2016), Verantwoorde hulp voor jeugd in gezinshuizen
- Hogeschool Leiden & Nederlands Jeugdinstituut, namens het Kernteam Kwaliteitscriteria Gezinshuizen (2019), Kwaliteitscriteria Gezinshuizen: Kwaliteit van jeugdhulp in professionele gezinsvormen
- Peeters, C. & Oosterom, W. (2021), Evaluatie Kwaliteitscriteria Gezinshuizen, Significant Public
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (2025), Zo thuis mogelijk opgroeien: een analyse van gezinshuizen
- Platform Gezinshuizen (15 augustus 2026), Niet buiten de keten, maar gelijkwaardig daarbinnen, position paper over professionalisering, wederkerigheid en zeggenschap binnen de jeugdhulp in gezinshuizen
- Platform Gezinshuizen (2026), Enquête actualisatie Kwaliteitscriteria Gezinshuizen, resultaten en open opmerkingen
- Platform Gezinshuizen (2026), registraties Lime Survey: onderschrijving position paper, enquête actualisatie en online feedbackronde
- Concept/herzieningsvoorstel Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026
- Jeugdwet en Besluit Jeugdwet, voor zover in de inhoudelijke verantwoording aangehaald

Bijlage A – Vraag-voor-vraag verwerking van de enquête

1. Leeswijzer

Deze bijlage beschrijft per enquêtevraag hoe de uitkomsten en open opmerkingen zijn betrokken bij de herziening van de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026.

Per vraag wordt onderscheid gemaakt tussen:

- **Uitkomst:** de kwantitatieve resultaten;
- **Opmerkingen:** de belangrijkste lijnen uit de open antwoorden;
- **Besluit:** de afweging die bij de herziening is gemaakt;
- **Verwerking:** de plaats waar het onderwerp in de kwaliteitscriteria terugkomt.

De enquête is gebruikt als consultatiebron en niet als stemming. Een meerderheid voor een antwoordoptie leidt daarom niet automatisch tot een kwaliteitsnorm. Uitkomsten zijn gewogen tegen wet- en regelgeving, professionele normen, de norm verantwoorde werktoedeling, rechtsbescherming van jeugdigen en de aard van gezinshuiszorg.

Niet iedere vraag is door hetzelfde aantal respondenten beantwoord en bij verschillende vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. Percentages moeten daarom steeds binnen de betreffende vraag worden gelezen.

---

2. Achtergrond van de respondenten

De enquête bevatte eerst een aantal vragen om inzicht te krijgen in de achtergrond en werksituatie van de respondenten. Deze vragen hebben niet rechtstreeks tot kwaliteitsnormen geleid, maar waren van belang bij de interpretatie van de inhoudelijke antwoorden.

Vraag	Uitkomst	Betekenis voor de herziening
Volgens welke constructie werkt jouw gezinshuis?	Respondenten werkten onder verschillende constructies: 16,67% vrijgevestigd, 10,42% vrijgevestigd met personeel, 22,92% als onderaannemer, 2,08% in loondienst, 21,88% als franchisenemer, 17,71% als franchisenemer én onderaannemer en 8,33% als franchisenemer en zelfstandig. Meerdere antwoorden waren mogelijk.	De verschillen maakten duidelijk dat kwaliteitscriteria niet vanuit één organisatiemodel kunnen worden geschreven. In Bouwsteen IV is daarom scherper onderscheiden tussen de professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder en de organisatorische verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder.
Wat is je hoogst afgeronde opleiding?	25,81% mbo-4, 9,68% hbo-associate degree, 54,84% hbo-bachelor, 1,08% wo-bachelor en 8,60% wo-master.	De variatie ondersteunde de keuze om niet uit te gaan van één opleidingsniveau voor alle gezinshuisouders, maar beroepskwalificatie, vakbekwaamheid, registratie en werktoedeling van elkaar te onderscheiden.
In welke richting is deze opleiding afgerond?	Opleidingsrichtingen waren onder meer jeugdzorg, pedagogiek, Social Work, SPH, verpleegkunde, psychologie en onderwijs. Daarnaast werden andere opleidingen en EVC-routes genoemd.	In Bouwsteen I is gekozen voor relevante beroepskwalificaties en niet uitsluitend voor één specifieke opleidingstitel.
Heb je een geldige SKJ- en/of BIG-registratie?	66,67% SKJ, 5,88% BIG, 2,94% beide en 24,51% geen SKJ/BIG-registratie.	De criteria moesten bruikbaar zijn voor zowel geregistreerde als niet-geregistreerde gezinshuisouders. Dit heeft geleid tot een expliciete uitwerking van beide professionele posities.

Vraag	Uitkomst	Betekenis voor de herziening
Als twee gezinshuisouders actief zijn: hebben beiden een relevante beroepsopleiding en/of registratie?	36,27%: beiden; 53,92%: één van beiden; 1,96%: geen van beiden; 7,84%: niet van toepassing.	Dit bevestigde dat kwalificatie en registratie per persoon en per toebedeelde verantwoordelijkheid moeten worden beoordeeld en niet alleen op het niveau van het gezinshuis als geheel.

Verwerking: met name Bouwsteen I – Vakbekwaamheid van de gezinshuisouder en Bouwsteen IV – Professionele organisatie, verantwoordelijkheid en professionele autonomie.

---

3. Vrijheid, veiligheid en pedagogische begrenzing

Vraag 1 – Hoe duidelijk is het verschil tussen een pedagogische afspraak en een vrijheidsbeperkende maatregel?

Antwoord	Percentage
Heel duidelijk	39,22%
Redelijk duidelijk	24,51%
Soms lastig te beoordelen	30,39%
Vaak onduidelijk	3,92%
Helemaal niet duidelijk	1,96%

Opmerkingen

Hoewel bijna twee derde het onderscheid heel of redelijk duidelijk vindt, ervaart ruim een derde in meer of mindere mate onduidelijkheid. Dit bleek vooral samen te hangen met de vraag wanneer gewone opvoeding, begrenzing of een huisregel overgaat in een beperking van een recht.

Besluit

Het onderscheid tussen pedagogisch handelen, huisregels, vrijwillige afspraken en vrijheidsbeperking moest in de herziene criteria duidelijker worden gemaakt.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming** en de bijbehorende veldnormen.

Vraag 2 – In welke situaties is het lastig te bepalen wat wel en niet is toegestaan?

Situatie	Percentage
Telefoongebruik beperken	50,00%
Internet/sociale media beperken	42,16%
Cameratoezicht/elektronische hulpmiddelen	21,57%
Op kamer blijven/afzondering	14,71%

Situatie	Percentage
Contact met personen beperken	16,67%
Weinig onduidelijkheid	36,27%

Opmerkingen

In de open antwoorden werden daarnaast voeding, kledingkeuze en vrijetijdsbesteding genoemd. Een terugkerend thema was de spanning tussen wat gezinshuisouders als normale opvoeding ervaren en wat binnen professionele jeugdhulp een beperking van autonomie of vrijheid kan betekenen.

Besluit

Niet iedere pedagogische grens is een vrijheidsbeperkende maatregel, maar een pedagogisch doel maakt een feitelijke beperking van een recht ook niet automatisch rechtmatig. De criteria moeten daarom uitgaan van de feitelijke gevolgen van een afspraak en van vrijwilligheid, rechtspositie en wettelijke bevoegdheid.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming**. Daarin is onder meer verduidelijkt dat huisregels geen zelfstandige grond vormen voor beperking van vrijheid, privacy, communicatie of sociale contacten.

Vraag 3 – Wat gebeurt er bij een ernstig veiligheidsrisico en een overwogen ingrijpende maatregel?

Antwoord	Percentage
Altijd overleg gedragswetenschapper	73,40%
Niet geregistreerd; overleg geregistreerde verantwoordelijke	2,13%
Meestal overleg, afhankelijk van situatie	11,70%
Eerst eigen afweging, daarna overleg	12,77%
Geen duidelijke werkwijze	0%

Opmerkingen

Respondenten beschreven vaak een bredere vorm van overleg: multidisciplinair overleg, gedragswetenschapper, gezinsvoogd, behandelaren, ouders en waar mogelijk de jeugdige zelf.

Besluit

Beschikbaarheid van consultatie en specialistische expertise is belangrijk. Tegelijk mag uit de veel voorkomende praktijk van overleg niet worden afgeleid dat de gedragswetenschapper automatisch professioneel eindverantwoordelijk is voor de gezinshuiszorg.

Verwerking

Bouwsteen I – **verantwoorde werktoedeling**; Bouwsteen II – **vrijheid en rechtsbescherming**; Bouwsteen IV – **professionele samenwerking** en **professionele verantwoordelijkheid**.

Vraag 4 – Lukt het om bij veiligheidsrisico's voor minder ingrijpende alternatieven te kiezen?

Antwoord	Percentage
Altijd	27,45%
Meestal	63,73%
Nauwelijks	7,84%
Niet	0,98%

Besluit

De uitkomst ondersteunt het uitgangspunt dat bij zorgen over veiligheid eerst wordt gezocht naar minder ingrijpende pedagogische, relationele of organisatorische alternatieven.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming**. In de criteria is opgenomen dat bij een mogelijke beperking eerst minder ingrijpende alternatieven worden onderzocht.

Vraag 5 – Wat is nodig om beter om te gaan met dilemma's rond vrijheid, veiligheid en begrenzing?

Gewenste ondersteuning	Percentage
Praktische voorbeelden	36,27%
Beslisboom/stappenplan	33,33%
Duidelijkere landelijke richtlijnen	32,35%
Scholing/training	11,76%
Juridische ondersteuning	10,78%
Betere achterwacht	7,84%
Sneller overleg gedragswetenschapper	6,86%
Overige	29,41%

Opmerkingen

Naast behoefte aan duidelijkheid vroegen respondenten nadrukkelijk om professionele ruimte, vertrouwen en het voorkomen van regels die gewone opvoeding onmogelijk maken. Een deel gaf aan dat de bestaande kaders al werkbaar zijn wanneer professionals deze goed kennen en onderbouwen.

Besluit

De kwaliteitscriteria moeten de professionele en juridische grenzen aangeven, maar niet voor iedere opvoedingssituatie een gedetailleerd handelingsvoorschrift bevatten. Praktische voorbeelden en een beslisboom zijn eerder geschikt als aanvullend implementatie-instrument dan als kwaliteitsnorm.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.7 Vrijheid, privacy en rechtsbescherming** en de bijbehorende veldnormen.

4. Veiligheid en screening

Vraag 1 – Moet veiligheid breder en doorlopend worden getoetst?

Antwoord	Percentage
Huidige VOG voldoende	38,14%
VGB toevoegen	20,62%
Doorlopende justitiële screening	8,25%
VGB én doorlopende screening	32,99%

Opmerkingen

De reacties liepen sterk uiteen. Een deel wilde verdergaande screening; anderen benadrukten dat VOG, VGB en formele controles geen garantie bieden voor veiligheid. Andere genoemde waarborgen waren zicht op de praktijk, gesprekken met jeugdigen, betrokkenheid van ketenpartners en een cultuur waarin signalen worden besproken.

Besluit

Geen nieuwe gezinshuis specifieke screeningseis opnemen zonder een duidelijke wettelijke of sector brede basis. Screening is één element van veiligheid en mag niet worden gelijkgesteld aan kwaliteitsborging als geheel.

Verwerking

Bouwsteen IV – **3.3 Kwaliteit en veiligheid – Screening en wettelijke voorwaarden voor inzet**. De VOG-verplichting is onderscheiden van beroepskwalificatie en vakbekwaamheid.

Vraag 2 – Zou aanvullende screening alleen voor gezinshuizen moeten gelden?

Antwoord	Percentage
Alleen gezinshuizen	3,92%
Alle jeugdhulp met verblijf	26,47%
Hele jeugdzorgketen	42,16%
Geen wijziging nodig	27,45%

Besluit

De enquête geeft weinig steun voor een aanvullende maatregel die uitsluitend gezinshuizen betreft.

Verwerking

Geen afzonderlijke gezinshuis specifieke aanvullende screeningsnorm opgenomen.

Vraag 3 – Open opmerkingen veiligheid en screening

Hoofdlijnen uit de reacties

De open opmerkingen laten vijf lijnen zien:

- veiligheid kan niet uitsluitend met screening en papier worden geborgd;
- meer zicht op de dagelijkse praktijk en ervaringen van jeugdigen is nodig;
- eventuele aanvullende screening zou breder dan alleen gezinshuizen moeten gelden;
- privacy en proportionaliteit moeten worden bewaakt;
- verantwoordelijkheid van zorgaanbieders en ketenpartners voor kwaliteit en signalering verdient aandacht.

Besluit en verwerking

Deze reacties zijn verwerkt in de bredere benadering van kwaliteit en veiligheid in Bouwsteen IV, waaronder veiligheidsmanagement, incidenten, kwaliteitscyclus, interne en externe kwaliteitstoetsing en duidelijke organisatorische verantwoordelijkheid.

---

5. Seksuele ontwikkeling en sociale veiligheid

Vraag 1 – In hoeverre is gezonde seksuele ontwikkeling onderdeel van de dagelijkse begeleiding?

Antwoord	Percentage
Structureel	43,56%
Regelmatig wanneer onderwerp zich aandient	52,48%
Af en toe	2,97%
Nauwelijks	0,99%

Besluit

Aandacht voor seksuele ontwikkeling hoort bij het gewone pedagogische en sociale leefklimaat en niet alleen bij incidenten.

Verwerking

Bouwsteen II – **2.6 Sociaal leefklimaat**. Daarin is expliciet aandacht opgenomen voor lichamelijke en seksuele ontwikkeling, relaties, intimiteit, grenzen en weerbaarheid.

Vraag 2 – Hoe vaak is sprake geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Antwoord	Percentage
Nooit	50,98%
Een enkele keer	40,20%

Antwoord	Percentage
Meerdere malen	6,86%
Regelmatig	1,96%
Vaak	0%

Besluit

De uitkomst laat zien dat seksueel grensoverschrijdend gedrag niet in ieder gezinshuis voorkomt, maar voldoende voorkomt om signalering en professioneel handelen expliciet onderdeel van de criteria te maken.

Vraag 3 – Zijn er afspraken of een werkwijze voor het voorkomen en signaleren van seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Antwoord	Percentage
Duidelijk en vastgelegd	67%
In praktijk aanwezig, niet vastgelegd	23%
Gedeeltelijk	7%
Nee	3%

Besluit

De kwaliteitscriteria stellen het gewenste professionele resultaat centraal: signalen herkennen, bespreekbaar maken en opvolgen. Niet ieder gezinshuis hoeft daarvoor hetzelfde protocol of instrument te gebruiken.

Verwerking

Bouwsteen II – **Sociaal leefklimaat** en Bouwsteen IV – **Kwaliteit en veiligheid**.

Vraag 4 – Wordt gebruikgemaakt van de richtlijn seksuele ontwikkeling?

Antwoord	Percentage
Ja	57,84%
Bekend, maar niet gebruikt	20,59%
Niet bekend	21,57%

Besluit

De richtlijn kan een belangrijke professionele bron zijn, maar er is niet gekozen om één richtlijn of methode als verplichte werkwijze in de kwaliteitscriteria voor te schrijven.

Vraag over gebruikte methoden en instrumenten

Uit de open antwoorden blijkt dat respondenten verschillende methoden gebruiken om seksueel gedrag te beoordelen en bespreekbaar te maken.

Het Vlaggensysteem wordt verreweg het vaakst genoemd. Daarnaast worden onder meer voorlichtingsboeken, spelmethodieken, therapie, scholing, eigen materialen en overleg met gedragswetenschappers genoemd.

Besluit

Geen verplichte methodiek voorschrijven. Het professionele handelen moet aansluiten bij leeftijd, ontwikkeling, situatie en zorgvraag.

Open opmerkingen seksuele ontwikkeling

Hoofdlijnen

Respondenten benadrukken:

- normaliseren en bespreekbaar maken van seksualiteit;
- aansluiten bij leeftijd en ontwikkeling;
- beschikbaarheid van praktische materialen;
- deskundigheid bij trauma of seksueel misbruik;
- specialistische ondersteuning wanneer de problematiek daarom vraagt;
- voorkomen van een te protocollaire benadering.

Verwerking

De criteria formuleren de inhoudelijke opdracht, maar laten ruimte voor verschillende professionele methodieken.

---

6. Omvang van het gezinshuis

Vraag 1 – Hoeveel geplaatste jeugdigen wonen in het gezinshuis?

Aantal	Percentage
1	6,32%
2	5,26%
3	16,84%
4	31,58%
5	14,74%
6	25,26%

Daarnaast werden in open antwoorden aantallen boven zes genoemd, soms in combinatie met zelfstandigheidsvoorzieningen of andere organisatorische constructies.

Betekenis

Vier en zes geplaatste jeugdigen waren binnen de antwoordcategorieën het meest voorkomend. De antwoorden maakten tevens zichtbaar dat feitelijke organisatievormen uiteenlopen.

Vraag 2 – Wordt goede gezinshuiszorg moeilijker naarmate meer jeugdigen in het gezinshuis wonen?

Antwoord	Percentage
Ja	43,84%
Nee	56,16%

Opmerkingen

De open antwoorden nuanceren deze tweedeling sterk. Genoemd worden zorgzwaarte, leeftijd, combinatie van jeugdigen, onderlinge dynamiek, eigen kinderen, personeel, aantal gezinshuisouders, beschikbare tijd en matching.

Meerdere respondenten geven aan dat een kleiner aantal jeugdigen met complexe zorg zwaarder kan zijn dan een groter aantal met minder intensieve zorgvragen. Andere respondenten wijzen erop dat bij grotere aantallen de persoonlijke aandacht en het gezinsgerichte karakter onder druk kunnen komen te staan.

Besluit

Niet uitsluitend het aantal jeugdigen bepaalt of gezinshuiszorg verantwoord kan worden uitgevoerd.

Vraag 3 – Moet maximaal zes een harde landelijke norm worden?

Antwoord	Percentage
Ja, zonder uitzonderingen	21,57%
Ja, maar uitzonderingen mogelijk	32,35%
‘Pas toe of leg uit’ voldoende	40,20%
Geen landelijk maximum	5,88%

Besluit

Zes wordt als **uitgangspunt** opgenomen en niet als absolute grens.

Verwerking

Bouwsteen III – **Passende zorg en zorgvuldige matching**. Een gezinshuis biedt als uitgangspunt plaats aan maximaal zes geplaatste jeugdigen. Afwijking moet worden gemotiveerd en beoordeeld op onder andere kwaliteit, veiligheid, individuele aandacht, relationele continuïteit en gezinsgericht karakter.

Vraag 4 – Wanneer kan meer dan zes aanvaardbaar zijn?

Situatie	Percentage
Broertjes en zusjes bijeen houden	81,37%
Tijdelijke crisis/overbrugging	66,67%
Extra professionele bezetting	47,06%
Lage zorgzwaarte	42,16%

Opmerkingen

Daarnaast werden draagkracht, aantal gezinshuisouders, leeftijd, zelfstandigheid van jongeren en de specifieke inrichting van het gezinshuis genoemd.

Besluit

Geen limitatieve uitzonderingsgronden opnemen. Een afwijking moet worden gebaseerd op een professionele afweging van de concrete situatie.

Vraag 5 – Open opmerkingen over omvang

Hoofdlijnen

De 31 open reacties laten drie hoofdposities zien:

- een deel vindt zes of zelfs vier de grens om het gezinsgerichte karakter en individuele aandacht te behouden;
- een deel vindt zes een goed uitgangspunt mits uitzonderingen mogelijk zijn;
- een deel vindt een numerieke grens te simplistisch en wil vooral beoordelen op zorgzwaarte, draagkracht, personele inzet, eigen kinderen en organisatie.

Ook werd verschillende malen opgemerkt dat bij een grotere groep en veel personele inzet de vraag ontstaat of nog van gezinshuiszorg kan worden gesproken of eerder van groepsgerichte residentiële zorg.

Verwerking

Deze opmerkingen zijn rechtstreeks herkenbaar in de uiteindelijke norm: bij meer dan zes wordt niet alleen gekeken of de zorg veilig kan worden uitgevoerd, maar ook of het **karakter van gezinshuiszorg** behouden blijft.

---

7. Opleiding, beroepskwalificatie en registratie

Vraag 1 – Wat zou de minimale opleidingseis moeten zijn?

Antwoord	Percentage
Geen formele opleidingseis	4,55%
Relevante mbo-4-opleiding	57,95%

Antwoord	Percentage
Relevante hbo-opleiding	37,50%
Relevante wo-opleiding	0%

Opmerkingen

Veel respondenten benadrukten dat naast opleiding ook werkervaring, werk- en denkniveau, pedagogische kwaliteiten, persoonlijke geschiktheid, reflectie en bijscholing belangrijk zijn. Sommigen pleitten voor hbo; anderen waarschuwden dat een hbo-eis goede mbo-4-gezinshuisouders zou uitsluiten.

Besluit

Geen algemene hbo-verplichting invoeren. Minimaal een relevante beroepskwalificatie op mbo-4-niveau blijft mogelijk.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.2 Niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouder**. Een niet-geregistreerde gezinshuisouder beschikt ten minste over een relevante erkende mbo-4-beroepskwalificatie of relevante hbo-/wo-opleiding.

Vraag 2 – Moet minimaal één gezinshuisouder SKJ- of BIG-geregistreerd zijn?

Antwoord	Percentage
Ja	63,73%
Nee	32,35%
Beide gezinshuisouders	3,92%

Besluit

De meerderheid ondersteunt registratie van minimaal één gezinshuisouder, maar de kwaliteitscriteria koppelen registratie niet uitsluitend aan de aanwezigheid van “één geregistreerde persoon in het gezinshuis”. De norm verantwoorde werktoedeling bepaalt voor welke werkzaamheden en verantwoordelijkheden registratie nodig is.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.4 Borging verantwoorde werktoedeling**.

Vraag 3 – Kan aantoonbare werkervaring een ontbrekende beroepsopleiding vervangen?

Antwoord	Percentage
Ja, volledig	28,42%
Ja, mits officieel vormgegeven	65,26%
Nee	6,32%

Opmerkingen

Genoemd werden EVC, ervaringsportfolio's, assessments, aanvullende scholing, coaching en begeleiding. Een deel van de respondenten vond dat altijd een basisopleiding nodig blijft.

Besluit

Deze meerderheidsuitkomst is **niet één-op-één overgenomen**. Beroepskwalificatie blijft een afzonderlijke voorwaarde voor professionele gezinshuiszorg. Werkervaring, scholing en professionele ontwikkeling dragen bij aan vakbekwaamheid, maar een algemene competentie- of geschiktheidstoets vervangt een ontbrekende beroepskwalificatie niet.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.3 Beroepskwalificatie is een voorwaarde voor professionele gezinshuiszorg**.

Vraag 4 – Overige opmerkingen over opleiding en registratie

Hoofdlijnen

De reacties laten een breed debat zien over:

1. de waarde en beperkingen van SKJ-registratie;
2. erkenning van mbo-4-professionals;
3. EVC en alternatieve opleidingsroutes;
4. het belang van praktijkervaring;
5. permanente scholing en intervisie;
6. professionele status van gezinshuisouders in de keten;
7. het verschil tussen formele kwalificatie en persoonlijke geschiktheid;
8. Registerplein als mogelijke borging van professionele ontwikkeling.

Er was geen eenduidige visie op de waarde van SKJ-registratie, maar wel breed aandacht voor blijvende professionele ontwikkeling en vakbekwaamheid.

Besluit

Beroepskwalificatie, beroepsregistratie en vakbekwaamheid zijn in de herziene criteria nadrukkelijk van elkaar onderscheiden.

Voor niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders is Registerplein opgenomen als borging van blijvende professionele ontwikkeling. Daarbij is expliciet gemaakt dat Registerplein geen SKJ/BIG-registratie vervangt en de gezinshuisouder niet tot geregistreerde professional maakt in de zin van de norm verantwoorde werktoedeling.

---

8. Professionele positie en norm verantwoorde werktoedeling

Vraag 1 – Is het verschil tussen een geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouder bekend?

Antwoord	Percentage
Ja	62,75%
Enigszins	21,57%
Nee	15,69%

Besluit

De professionele positie van beide groepen moest duidelijker worden beschreven.

Verwerking

Bouwsteen I – afzonderlijke paragrafen voor **SKJ/BIG-geregistreerde** en **niet-SKJ/BIG-geregistreerde gezinshuisouders**.

Vraag 2 – Is de norm verantwoorde werktoedeling bekend?

Antwoord	Percentage
Goed bekend	24,51%
Globaal bekend	33,33%
Van gehoord, inhoud niet precies bekend	29,41%
Niet bekend	12,75%

Besluit

Het enkele noemen van de norm is onvoldoende. De kwaliteitscriteria moeten uitleggen wat deze norm voor gezinshuiszorg betekent.

Verwerking

Bouwsteen I – **3.1.4 Borging verantwoorde werktoedeling**: verdeling van werkzaamheden, professionele verantwoordelijkheden, regie, informatie-uitwisseling, overleg, bereikbaarheid en vakbekwaamheid.

Vraag 3 – Open opmerkingen over werktoedeling

Hoofdlijnen

Respondenten benadrukken dat de norm moet aansluiten bij de gezinshuispraktijk en ruimte moet laten voor deskundigheid en ervaring van niet-geregistreerde gezinshuisouders. Tegelijk wordt professionele ondersteuning en duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling belangrijk gevonden.

Besluit

Een niet-geregistreerde gezinshuisouder kan zelfstandig werkzaamheden uitvoeren die passen bij de eigen beroepskwalificatie en vakbekwaamheid. Voor werkzaamheden of verantwoordelijkheden waarvoor de norm een geregistreerde professional vereist, wordt deze betrokken.

---

9. Praktische organisatie van verantwoorde werktoedeling

Dit deel van de enquête is alleen door niet SKJ/BIG geregistreerde gezinshuisouders ingevuld.

Vraag 1 – Hoe is de norm verantwoorde werktoedeling georganiseerd?

Vorm	Percentage binnen deze respondentengroep
Vaste SKJ-professional/gedragswetenschapper als achterwacht	80%
24/7 geregistreerde achterwacht	36%
Regelmatige casuïstiekbespreking	36%
Professional kan naar gezinshuis komen	32%
Schriftelijke afspraken verantwoordelijkheden	28%
Achterwacht kantooruren	12%
Schriftelijke afspraken opschaling	8%
Niet bekend hoe formeel geregeld	8%
Alleen administratief geregeld	0%

Meerdere antwoorden waren mogelijk.

Besluit

De herziening legt meer nadruk op het **inhoudelijk regelen én vastleggen** van de werktoedeling en minder op uitsluitend de aanwezigheid van een achterwacht.

Vraag 2 – Is duidelijk wanneer moet worden opgeschaald?

Antwoord	Percentage
Duidelijk en schriftelijk vastgelegd	50,00%
Duidelijk, niet schriftelijk	29,17%
Gedeeltelijk	8,33%
Nee	12,50%

Besluit

Werktoedeling moet voldoende concreet zijn om duidelijk te maken wanneer overleg, consultatie of overdracht van een bepaalde verantwoordelijkheid nodig is.

Vraag 3 – Wat gebeurt er buiten kantooruren bij een ernstige situatie of crisis?

Antwoord	Percentage
Direct geregistreerde professional bereikbaar	66,67%
Iemand organisatie bereikbaar, niet altijd geregistreerd	28,57%
Zelf beoordelen hoe te handelen	4,76%
Niet duidelijk geregeld	0%

Besluit

Bereikbaarheid en achtervang zijn belangrijke organisatorische voorwaarden, maar de precieze vorm kan verschillen afhankelijk van de werkzaamheden, zorgvraag en werktoedeling.

Verwerking

Bouwsteen I – werktoedeling; Bouwsteen IV – **Vervanging en professionele achtervang**.

Vraag 4 – Kan de geregistreerde professional bij ernstige situaties professionele regie overnemen of naar het gezinshuis komen?

Antwoord	Percentage
Fysiek	9,52%
Digitaal/telefonisch	14,29%
Fysiek én digitaal	66,67%
Nee	9,52%

Afweging

Deze vraag heeft bij de herziening aanleiding gegeven tot een belangrijke inhoudelijke precisering. De mogelijkheid dat een geregistreerde professional beschikbaar is of in een bepaalde situatie verantwoordelijkheid overneemt, betekent niet dat deze professional standaard professionele regie voert of verantwoordelijk is voor al het handelen van de gezinshuisouder.

Verwerking

Bouwsteen IV maakt onderscheid tussen:

1. professionele verantwoordelijkheid van de gezinshuisouder;
2. verantwoordelijkheid van een andere geregistreerde of specialistische professional;
3. professionele regie;
4. consultatie en achtervang;
5. organisatorische verantwoordelijkheid van de jeugdhulpaanbieder.

Vraag 5 – Hoe vaak wordt casuïstiek besproken met een geregistreerde professional?

Frequentie	Percentage
Wekelijks	52%
Maandelijks	44%
Per kwartaal	4%
Minder vaak	0%
Alleen bij problemen	0%
Nooit	0%

Besluit

Regelmatige professionele reflectie en consultatie zijn belangrijke kwaliteitswaarborgen. Er is echter niet gekozen voor één verplichte frequentie voor alle gezinshuizen. De benodigde intensiteit hangt af van zorgvraag, verantwoordelijkheidsverdeling, deskundigheid en organisatie.

---

10. Samenvattende verantwoordingsmatrix

Onderwerp uit enquête	Hoofdbevinding	Besluit herziening	Belangrijkste verwerking
Organisatievormen	Grote variatie	Criteria organisatievorm-neutraal formuleren	Bouwsteen IV
Opleidingsniveau	Mbo-4 en hbo beide substantieel aanwezig	Geen algemene hbo-plicht, ondergrens relevante MBO-4 opleiding	Bouwsteen I
Registratie	Meeste respondenten geregistreerd, kwart niet	Beide posities expliciet uitwerken	Bouwsteen I
Vrijheid/begrenzing	Praktische grens soms onduidelijk	Begrippen en juridische grenzen verduidelijken	Bouwsteen II 2.7/3.7
Veiligheidsrisico's	Veel multidisciplinair overleg	Consultatie borgen, niet automatisch gelijkstellen aan toezicht	Bouwsteen I en IV
Minder ingrijpende alternatieven	Worden meestal toegepast	Als uitgangspunt opnemen	Bouwsteen II
Ondersteuningsbehoefte	Vooral voorbeelden, richtlijnen en beslisboom	Criteria principieel houden; praktische instrumenten aanvullend	Implementatie
Extra screening	Verdeelde opvattingen	Geen gezinshuis specifieke extra screening	Bouwsteen IV 3.3
Seksuele ontwikkeling	Bij vrijwel allen onderwerp van begeleiding	Expliciet opnemen in sociaal leefklimaat	Bouwsteen II 2.6/3.6
Methodieken seksuele veiligheid	Grote variatie, vaak Vlaggensysteem	Geen verplichte methode	Bouwsteen II
Maximum zes	Weinig steun voor absoluut maximum	Zes als uitgangspunt; afwijking motiveren	Bouwsteen III 3.3
Zorgzwaarte/draagkracht	Aantal alleen onvoldoende	Brede afweging bij matching en omvang	Bouwsteen III
Mbo-4 als minimale route	Meeste steun voor mbo-4	Relevante mbo-4-route behouden	Bouwsteen I

Onderwerp uit enquête	Hoofdbevinding	Besluit herziening	Belangrijkste verwerking
Werkervaring	Zeer brede steun voor meewegen	Wel meewegen bij vakbekwaamheid, geen generieke vervanging beroepskwalificatie	Bouwsteen I
Registerplein	In opmerkingen genoemd als alternatief voor ontwikkeling	Gebruiken voor borging ontwikkeling niet-SKJ/BIG	Bouwsteen I
Bekendheid werktoedeling	Beperkt	Uitgebreider uitleggen en normeren	Bouwsteen I 3.1.4
Achterwacht	Vaak aanwezig	Bereikbaarheid en achtervang expliciet organiseren	Bouwsteen I en IV
Schriftelijke afspraken	Niet overal aanwezig	Verantwoordelijkheden vastleggen	Bouwsteen IV 3.4
Gedragswetenschapper	Vaak betrokken	Expertise ≠ automatisch toezicht/verantwoordelijkheid	Bouwsteen I en IV
Professionele regie	Praktijk toont verschillende constructies	Regie en verantwoordelijkheid expliciet onderscheiden	Bouwsteen III en IV

11. Slot

De vraag-voor-vraag analyse laat zien dat de enquête op verschillende manieren invloed heeft gehad op de herziening. Op sommige onderwerpen heeft de uitkomst rechtstreeks geleid tot een keuze, zoals het handhaven van mbo-4 als mogelijke beroepskwalificatieroute en het formuleren van maximaal zes geplaatste jeugdigen als uitgangspunt in plaats van als absolute norm.

Op andere onderwerpen heeft de enquête vooral geleid tot **verduidelijking**. Dit geldt bijvoorbeeld voor de norm verantwoorde werktoedeling, de positie van geregistreerde en niet-geregistreerde gezinshuisouders en het onderscheid tussen consultatie, achtervang, professionele regie en verantwoordelijkheid.

Er zijn ook onderwerpen waarop een meerderheid uit de enquête niet rechtstreeks is gevolgd. Het belangrijkste voorbeeld is de mogelijkheid om werkervaring een ontbrekende beroepsopleiding te laten vervangen. De sterke steun daarvoor is meegenomen, maar is afgewogen tegen het uitgangspunt dat professionele gezinshuiszorg een aantoonbare beroepskwalificatie vereist.

Ten slotte zijn onderwerpen naar voren gekomen die beter via aanvullende implementatie-instrumenten kunnen worden uitgewerkt dan via kwaliteitscriteria zelf. De behoefte aan praktische voorbeelden, een stappenplan of beslisboom rond vrijheid en begrenzing is daarvan het duidelijkste voorbeeld.

De enquête heeft daarmee zowel geleid tot inhoudelijke wijzigingen als tot verduidelijking, nuancering en een scherpere afbakening van verantwoordelijkheden in de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen 2026.

Bijlage B – Registratie van betrokkenheid

Onderstaande registraties uit Lime Survey ondersteunen de aantallen die in hoofdstuk 4 zijn gebruikt. De afbeeldingen tonen uitsluitend bereik en respons binnen de betreffende digitale formulieren; zij worden niet verder geïnterpreteerd dan in de procesverantwoording is beschreven.

B.1 Onderschrijvingen position paper

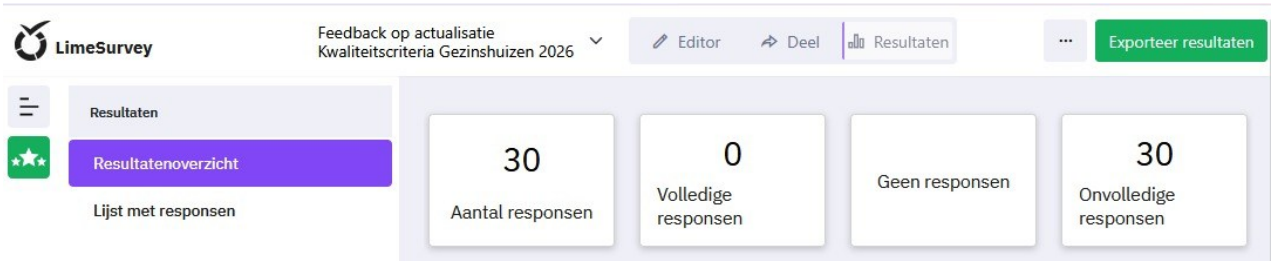
LimeSurvey registreerde 178 volledige responsen op de onderschrijving van de position paper. Onvolledige responsen zijn niet als onderschrijving meegeteld.

B.2 Enquête actualisatie kwaliteitscriteria

LimeSurvey registreerde 153 responsen, waarvan 102 volledig en 51 onvolledig ingevuld.

B.3 Online feedback op het concept

Voor de feedbackomgeving zijn 30 responsen/accounts geregistreerd. Er zijn geen volledige inhoudelijke feedbackreacties ingediend via dit formulier.